

SUMMARY

O. Garkovich. The specific of using informational technologies in teaching of chemistry in high professional school.

This article is devoted to actual problem of establishment of modern technologies of teaching into educational progress in chemistry in high professional school. The main lines of using them and their classification are defined. A special attention in this article is devoted to deduction conditions of establishment informational technologies into educational process.

Key words: informational establishment, into education, informational technologies, teacher, pupils, high professional school, educational process.

УДК 378.022

О. В. Гречановська

Вінницький національний технічний університет

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

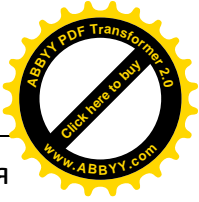
У статті розглядається та аналізується походження термінів «компетенція» та «компетентність». Представлений погляд на компетентнісний підхід в освіті, опираючись на наукові праці вітчизняних та закордонних науковців. Розкривається сутність поняття «культурологічна компетентність», зв'язок культури та інженерної діяльності, важливість культурологічної компетентності для студентів вищих технічних навчальних закладів та її вплив у подальшій професійній діяльності.

Ключові слова: компетентність, компетенція, ключові компетентності, загальнокультурна компетентність, культурологічна компетентність, компетентнісний підхід, гуманітарні знання, професійна культура.

Постановка проблеми. На сьогодні становлення країни вища освіта переживає нелегкі часи. В сучасних умовах розвитку України, проблемою вищих навчальних закладів є не лише формування високопрофесійного спеціаліста, а, перш за все, повноцінної особистості, громадянина своєї країни. Для виживання в екстремальних умовах освіта потребує перегляду тих стереотипів, які існували раніше. Сучасне суспільство поділяє людей на компетентних і некомпетентних, а отже, спроможних або не спроможних виконувати свої професійні можливості як на продуктивному так і на творчому рівні.

Аналіз актуальних досліджень. На думку сучасних педагогів, саме набуття життєво важливих компетентностей може дати людині можливість орієнтуватися в сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти.

Науковці європейських країн вважають, що набуття молоддю знань, умінь і навичок спрямоване на вдосконалення їхньої компетентності, сприяє інтелектуальному й культурному розвитку особистості, формуванню в неї здатності швидко реагувати на запити часу. Саме тому важливим є усвідомлення самого поняття компетентності, розуміння, які саме компетентності і як необхідно формувати, що має бути результатом навчання [5; 6].

Тому сьогодні в українській освіті одним із важливих питань є питання компетентнісного підходу, який заключається в тому, що він не просто заперечує традиційну точку зору на зміст освіти, а актуалізує прагматичний аспект того, що у молоді (дітей, учнів, студентів) повинно бути сформовано та розвинене.

Мета статті – з'ясувати сутність поняття культурологічної компетентності студентів технічних ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день у науково-педагогічному обігу вживається два терміни: «компетентність» і «компетенція», які мають свої смислові відтінки.

Поняття «компетентність» вперше стало вживатися в США в 60-ті роки ХХ століття в контексті діяльнійної освіти, ціллю якої було готувати спеціалістів, здатних успішно конкурувати на ринку праці. Було запропоновано розрізнати два поняття: «компетентність» та «компетенція». Компетентність стала розглядатися як особистісна категорія, а компетенції перетворилися в одиниці навчальної програми та склали «анатомію» компетентності [3, 107].

Єдиного означення та поняття «компетентність» немає. Багато вчених, науковців, педагогів розглядають термін «компетентність» по різному.

Ми погоджуємося з думкою І. А. Зимньої [4], яка під компетентністю вважає те актуальне, яке формує особисті якості які основані на знаннях, інтелектуально та особистісно обумовлених соціально-професійною характеристикою людини, її особисті якості. Вчена відмічає, що ситуація, яка склалася в освіті передбачає співвідношення компетенції / компетентності з загальною культурою людини. На її думку, між загальною культурою людини та її соціально-професійною компетентністю існує нерозривний зв'язок.

Також є цікавою класифікація з чотирьох блоків компетентностей [11]:

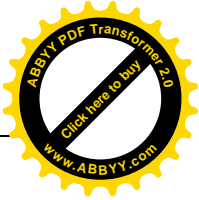
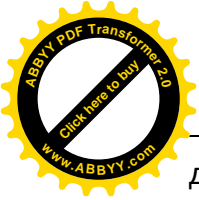
– базовий – інтелектуально-забезпечуючий (основні мисленнєві операції на рівні норми розвитку);

– особистісний – особистісно-забезпечуючий, в якому відображається формування таких особливостей, як відповідальність, організованість, цілеспрямованість.

– соціальний – соціально-забезпечуючий життєдіяльність людини та адекватність взаємодії з іншими людьми, групою, колективом;

– професійний – що забезпечує адекватність виконання професійної діяльності.

О. І. Пометун [10] компетентність визначає як складну інтегровану характеристику особистості, під якою розуміється сукупність знань, умінь, навичок, ставлень, а також досвіду, що разом дає змогу ефективно провадити діяльність або виконувати певні функції, забезпечуючи розв'язання проблем і

досягнення певних стандартів у галузі професії або виді діяльності.

В. В. Краєвський та А. В. Хуторський розуміють компетентність як поєднання відповідних знань у певній галузі, здібностей, що дозволяють обґрунтовано судити про цю сферу й активно діяти в ній [7].

Учені О. Овчарук, О. Савченко, В. Краєвський, А. Хуторський звертають увагу на визначення поняття компетентності експертів країн Європейського Союзу як здатність застосовувати знання та вміння ефективно й творчо в міжособистісних стосунках – ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях. Компетентність – поняття, що логічно походить від ставлення до цінностей та від знань до умінь [5; 7].

Щодо поняття «компетенція» нам вважається цікавим підходи вчених Ю. В. Фролова та Д. О. Махотіна [12], які вважають, що компетенція – це предметна область, в якій індивід добре обізнаний та в якій він виявляє готовність до виконання діяльності, таким чином, компетенція пов'язана із змістом сфери майбутньої професійної діяльності. Компетентність, на їх думку, інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника ВНЗ для виконання діяльності в певних галузях (компетенціях). Компетентність – це ситуативна категорія, оскільки виражається в готовності до здійснення будь-якої діяльності в конкретних професійних (проблемних) ситуаціях.

В. Байденко трактує компетенції як [1]:

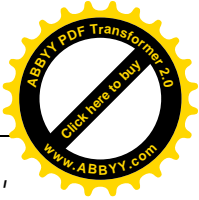
– здатність робити щось добре, ефективно в широкому форматі контекстів з високим ступенем саморегулювання, саморефлексії, самооцінки, швидкої, гнучкої і адаптивної реакції на динаміку обставин і середовища;

– відповідність кваліфікаційним характеристикам з урахуванням локальних і регіональних вимог ринку праці;

– здатність виконувати певні види діяльності і робіт в залежності від поставлених задач, проблемних ситуацій тощо. Компетенція – відчужена, задана наперед соціальна вимога (норма) до освітньої підготовки студента, необхідна для його ефективної продуктивної діяльності в певній галузі.

Погляд на компетентнісний підхід в освіті представлений також в наукових працях В. Безрукава, Л. Ващенко, В. Дьоміна, Е. Зеєра, Н. Бібік, В. Краєвського, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Петровської, О. Савченко, А. Чошанова, С. Шишова а та ін.

Отже, у всіх приведених вище визначеннях термінів «компетентність» та «компетенція», ми робимо висновок, що компетенція поняття більш вужче, обмежене якоюсь однією галуззю поняття. Термін компетентність ми розглядаємо як більш широке та об'ємне поняття, яке є багатовекторним по відношенню до знань та умінь людини.

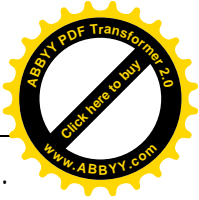
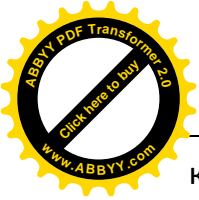
Розглянувши різні підходи та визначення терміну «компетентність», нами за основу взяте поняття компетентності, що сформульовано І. А. Зимньою. Отже, компетентність – є однією зі складових загальної культури людини, сукупність її світогляду та системи знань, умінь, які забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність.

Під час підготовки фахівців у вищому технічному навчальному закладі потрібно турбуватися не лише про професійну підготовку студентів, а й намагатися зберегти в них те вічне, яке закладене в кожній людині – її духовність, культуру.

На думку таких вчених, як М. А. Дедюліна, Н. А. Ороєв, Е. В. Папченко, В. С. Полікарпов соціально-наукові та гуманітарні знання в цілому сприяють зняттю суперечності між людиною та технікою, людиною та природою, так як воно дає такий рівень професійної культури, який дозволяє ще на етапі проектування мінімізувати негативні соціальні та моральні наслідки інженерної діяльності, формує здатність до адекватної оцінки та прийняття правильного рішення в критичній ситуації, актуалізує людський, а не лише технічний сенс інженерної професії. Тому для успішної професійної діяльності особистості відіграє велику роль загальна культура.

Серед ключових компетентностей, які були визначені українськими педагогами розглядається загальнокультурна компетентність. В їх визначенні «загальнокультурна компетентність» стосується сфери розвитку культури особистості та суспільства у всіх її аспектах, що передбачає передусім формування культури міжособистісних відносин, оволодіння вітчизняною та світовою культурною спадщиною, принципи толерантності, плюралізму і дозволяє особистості: аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової науки та культури, орієнтуватися в культурному та духовному контекстах сучасного українського суспільства; застосовувати засоби й технології інтеркультурної взаємодії; знати рідну й іноземні мови, застосовувати навички мовлення та норми відповідної мовної культури, інтерактивно використовувати рідну й іноземні мови, символіку та тексти; застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на систему індивідуальних, національних і загальнолюдських цінностей, для розроблення й реалізації стратегій і моделей поведінки та кар'єри; опанувати моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації [5, 86].

Розглядаючи такі формулювання загальнокультурної компетентності потрібно зауважити, що їх відносять до учнів школи, можна назвати таку

компетентність базовою, адже вона дається на початку становлення особистості. Ми ж намагаємося розглядати та сформулювати культурологічну компетентність студентів вищих технічних навчальних закладів.

Становлення культурної людини – це процес активного, цілеспрямованого осягнення, створення та примноження культурних цінностей. Перш за все, діяльність культурної людини характеризується вмінням «спілкуватися» з культурою та в культурі; здатність до створення та примноження культури, а також до самостворення в культурі.

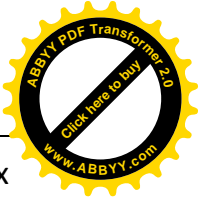
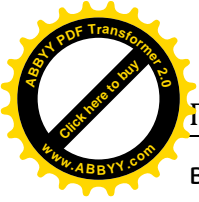
Культурологічна компетентність, за працею «Культурологічна підготовка учнів професійно-технічних навчальних закладів» О. Музальова, передбачає сформованість гуманістичного бачення світу, духовно-естетичних цінностей, власної думки і переконання, здібності стверджувати та відстоювати їх; необхідності літератури для саморозвитку і самореалізації духовного світу людини, для досягнення гармонійних стосунків індивідуума з навколишнім світом: осмислення внутрішньої єдності систем цінностей, відображених у літературі; здатність до критичного мислення, уміння протистояти антигуманістичним тенденціям у сучасній культурі; задоволення духовних запитів учнів, зумовлених психологічними особливостями старшого підліткового та юнацького віку [8].

О. М. Панкратова [9] вважає, що культурологічна компетентність – це сукупність знань про культуру в широкому та вузькому понятті цього слова, яка дозволяє намалювати цілісну картину світу та показати значення навчальної дисципліни для уточнення цієї картини, яка дозволяє визначити місце людини в світі та способи зміни світу з урахуванням отриманих знань.

За визначенням М. Г. Боровика [2, 29] орієнтація на розвиток «культурологічної компетентності» учня це є «здібність орієнтуватися в питаннях культури як цілісного феномена, сформованості вмінь вписувати явища в її контекст, усвідомлювати взаємозв'язок між різними сферами культури та відтворювати взірці тієї чи іншої епохи в безпосередній творчій діяльності».

Л. О. Кондрацька [6] у своїй праці «Художня епістемологія культури у вимірі педагогіки» під культурологічною компетентністю для майбутніх учителів мистецтв, вважає осмисленість культурологічних знань, який забезпечує можливість прийняття ефективних рішень в екстремальних ситуаціях з'ясування культурологічних проблем. Культурологічна компетентність передбачає наявність у фахівця енциклопедичних знань про культуру, їх чітку структурованість і базування на принципі системного плюралізму.

Спираючись на вищевказані визначення українських та зарубіжних науковців нами визначено таке поняття культурологічної компетентності студентів технічних ВНЗ: **культурологічна компетентність** – це наявність знань, що дозволяють студенту

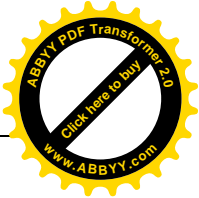
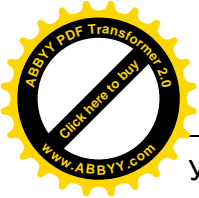

вірно орієнтуватися в сучасному просторі соціокультурних цінностей та досвіду їх реалізації; вміння ефективно й творчо діяти в міжособистісних стосунках – ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях; здатність критично мислити, протистояти антигуманістичним тенденціям, актуалізувати людський, а не лише технічний сенс на етапі проектування інженерної задачі.

Висновки. Отже, в педагогіці немає єдиного підходу до визначення поняття компетенції, компетентності та їх статусу стосовно один одного. Незважаючи на важливість значення культурологічної компетентності в освіті це питання висвітлено недостатньо, адже культуру неможливо виділити окремо в загальній структурі суспільства. Вона органічно пов'язана з усіма сторонами життєдіяльності та є регулятором життя. Культурологічна компетентність студента є тим основним стрижнем на якому базується його професійна майстерність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Байденко В. И. Концептуальная модель государственных образовательных стандартов в компетентностном формате (дискуссионный вариант) : Материалы ко второму заседанию методологического семинара / В. И. Байденко. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004.
2. Боровик М. Г. Системно-культурологические основы изучения гуманитарных предметов в школе : (На примере литературы) : дис. канд. пед. наук / М. Г. Боровик. – СПб., 1997. – 191 с.
3. Запевалина О. В. К вопросу о компетентности и компетенции в российской педагогике (в контексте медиаобразования) // Юбилейный год. Кафедра педагогики ИГЛУ: история и современность / О. В. Запевалина ; отв. ред. О. А. Лапина, Л. А. Иванова. – Иркутск : Изд-во Иркут. гос. лингв. ун-та, 2008. – С. 105–111.
4. Зимняя И. А. Общая культура и социально-профессиональная компетентность человека / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2005. – № 11. – С. 14–20.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.
6. Кондрацька Л. А. Художня епістемологія у вимірі педагогіки [Електронний ресурс] / Л. А. Кондрацька. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2002. – 408 с. – Режим доступу : http://www.tnpu.edu.ua/subjects/85/met_svitxud_kult/Posibnuk.htm#_ftnref162.
7. Краевский В. В. Предметное и общепредметное в образовательных стандартах / В. В. Краевский, А. В. Хуторской // Педагогика. – 2003. – № 3. – С. 3–10.
8. Музальов О. Культурологічна підготовка учнів професійно-технічних навчальних закладів / О. Музальов // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2003. – № 1. – С. 69–79.
9. Панкратова О. М. «Культурологічна компетентність вчителів і її формування» [Електронний ресурс] / О. М. Панкратова. – Режим доступу : pier.ulstu.ru/seminar/archive/29report.dok.
10. Пометун О. І. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки / О. І. Пометун // Вісник програм шкільних обмінів. – 2005. – № 23. – С. 18–24.
11. Проблемы качества образования. Кн. 2. Компетентностный подход в профессиональном образовании и проектировании образовательных стандартов. – М. :

Уфа : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2005. – 101 с.

12. Фролов Ю. В. Компетентностная модель как основа оценки качества подготовки специалистов / Ю. В. Фролов, Д. А. Махотин // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 8. – С. 34–44.

РЕЗЮМЕ

О. В. Гречановская. Суть понятия культурологической компетентности студентов технических ВУЗов.

В статье рассматривается и анализируется происхождение терминологии «компетентность» и «компетенция». Представлен взгляд на компетентностный подход в образовании, опираясь на научные труды отечественных и зарубежных ученых. Раскрывается сущность понятия «культурологическая компетентность», связь культуры и инженерной деятельности, важность культурологической компетентности для студентов высших технических учебных заведений и ее влияние в дальнейшей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, ключевые компетентности, общекультурная компетентность, культурологическая компетентность, компетентностный подход, гуманитарные знания, профессиональная культура.

SUMMARY

O. Hrechanovska. Culturological essence competence of students of technical universities.

The origin of terms «jurisdiction» and «competence» is examined in the article and analyses. Submitted look at the competency approach in education, drawing on the scientific work of national and foreign scientists. The essence of the concept of «Cultural competence», culture and communication engineering, the importance of cultural competence for students of technical schools and its impact on future careers.

Key words: competence, core competence, cultural competence, culture competence, competence approach, human knowledge, professional culture.

УДК 371.214.46

І. А. Гурняк

Лебединське педагогічне училище ім. А. С. Макаренка

ДИДАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

У статті здійснено аналіз інформаційного середовища мережі Інтернет, обґрунтовано основні особливості представленої у ньому інформації, яка є надлишковою, швидко оновлюється, відображена в різних джерелах, представлена в різних формах, може бути хибною, недостовірною, шкідливою. Визначено методичні підходи до використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет у процесі навчання, їх роль у формуванні інформаційної компетентності учнів.

Ключові слова: інформація, інформаційне середовище, мережа Інтернет, інтернет-ресурси, процес навчання хімії, інформаційна компетентність.

Постановка проблеми. Кінець ХХ – початок ХХІ сторіччя часто називають комп'ютерно-інформаційною ерою (computer/information age). Одним з найбільших науково-технічних досягнень цього періоду стали розробка та вдосконалення комп'ютерів і новітніх засобів інформації. Їх проникнення в різні сфери життя суспільства має значні економічні, соціальні та культурні перспективи. Указується, що доступ до інформації, уміння її опрацювати, зберігати,